

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΣ MD, PHD. DR.H.C.

FACS, FCCM, FESICM, FEACTS, FHSICM, FSSS ASSOC., FHSS CORR., FICA (BY INV.), DL HON

Καθηγητής Χειρουργικής Πανεπιστημίου Ζυρίχης,
πρ. καθηγητής Ιστορίας Ιατρικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων,
πρ. Πρόεδρος Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος Κω,
Έδρα Ιατρικής, Παγκοσμίου Ακαδημίας Γραμμάτων & Τεχνών (Cambridge MA),
Αντεπιστέλλον μέλος Διεθνούς Ακαδημίας Ιστορίας των Επιστημών (Bruxelles),
Επίτιμος Πρόεδρος Πανελληνίου Εταιρείας Ιστορίας Ιατρικής &
της Κίνησης Πολιτών.
Μέλος Συγκλήτου, Ιονικής Ακαδημίας (1808).

Ο Στέφανος Γερούλανος γεννήθηκε στις 4 Ιουνίου του 1940 στο Κτήμα Τράχωνες, στον σημερινό Άλιμο Αττικής. Οι γονείς του Ιωάννης Γερούλανος και Δέσποινα Στρέιτ απέκτησαν τέσσερα παιδιά, τον Μαρίνο, πολιτικό μηχανικό και επί δεκαετία πρόεδρο του Δ.Σ του Μουσείου Μπενάκη, τον Γεώργιο, οικονομολόγο, τον Νίκο, γεωπόνο, και τον Στέφανο, χειρουργό-εντατικολόγο, συνεχιστή της οικογενειακής παράδοσης στην ιατρική.

Παντρεύτηκε τη Μαρία-Nada Παπαδοπούλου και απέκτησαν τρία παιδιά, τον Πέτρο (1965), την Όλγα-Μαρία (1969) και την Ξένια (1972). Έχουν τρία εγγόνια την Ιλεάνα-Μαρία (2007) Γερούλανου, τη Σοφία-Nada Μαρία (2003) και τον Γιώργο (2006) Βότη.

Οικογενειακή Ιστορία

Από τη μεριά του πατέρα του Ιωάννη, κατάγεται από την Κεφαλλονιά. Οι πρόγονοί του βρίσκονται στο νησί περίπου από το 1370 και έλαβαν μέρος στην Ναυμαχία της Ναυπάκτου. Υπήρξαν γαιοκτήμονες, έμποροι και γιατροί. Ο παππούς του, Μαρίνος Γερούλανος (1867-1960) υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους γιατρούς της Ελλάδας του 20ού αιώνα. Ακαδημαϊκός, διετέλεσε πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών (1940-41), αλλά και επί σαράντα χρόνια Αντιπρόεδρος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού. Σημαντικό ήταν το φιλανθρωπικό του έργο. Προσέφερε μεγάλο μέρος της κτηματικής του περιουσίας για να εγκατασταθούν εκεί οι πρόσφυγες από τον Πόντο. Εκεί κτίστηκε η σημερινή Αργυρούπολη και μέρος των Σουρμένων. Στο τέλος της ζωής του προσέφερε στο δημόσιο την Κλινική του, όπου και στεγάστηκε το Γερούλάνειο Ίδρυμα. (1953-2021)

Ο πατέρας του Ιωάννης (1905-1993) υπήρξε γεωπόνος, πρόεδρος της Κοινότητας Καλαμακίου και σχεδιαστής της σημερινής ρυμοτομίας της. Φανατικός φυσιολάτρης, αλλά και διεθνώς γνωστός αρχαιοδίφης επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Βασιλείας. Η τεράστια αρχαιολογική συλλογή του βρίσκεται σήμερα στο Μουσείο Πειραιώς, όπου δυστυχώς εκτίθεται μόνο ένα μικρό μέρος. Η εκκλησία της Νέας Σμύρνης τον ανακήρυξε Μέγα Ευεργέτη της, καθώς εννέα εκκλησίες έχουν ανεγερθεί πάνω σε οικοπέδα που ο ίδιος δώρισε.

Ο προ-πάππος της μητέρας του Δέσποινας Στρέιτ (1903-1972), Αλέξανδρος Στρέιτ, έφθασε ως Φιλέλληνας το 1821 στην Ελλάδα, πολέμησε και έχασε το χέρι του στην μάχη της Χαλκίδας. Ο παππούς της, Στέφανος Στρέιτ (1837-1920), Καθηγητής Διεθνούς Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, παντρεύτηκε την Βικτωρία Λόντου, κόρη του Ανδρέα Λόντου. Υπήρξε μακροχρόνιος Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας (1896-1911),

διετέλεσε υπουργός Οικονομικών το 1897 και έθεσε τις βάσεις για την έξοδο της Ελλάδας από τις δύο οικονομικές καταστροφές του 1893 και 1897. Ο πατέρας της, Γεώργιος Στρέιτ (1868-1947), Νομικός, Καθηγητής του Διεθνούς Δικαίου, Ακαδημαϊκός και πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών, διετέλεσε Πρεσβευτής της Ελλάδας στη Βιέννη (1910-13), Υπουργός Εξωτερικών (1913-14) επί Ελ. Βενιζέλου, αλλά και στενός σύμβουλος του Βασιλέα Κωνσταντίνου, τον οποίο ακολούθησε και στις δύο εξορίες. Η μητέρα της, Ιουλία Καραθεοδωρή (1875-1941) ήταν η αδελφή του κορυφαίου μαθηματικού Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή (1873-1950), εγγονού του ομώνυμου Κωνσταντίνου (1802-1879), ο οποίος μαζί με τον θείο του Στέφανο Καραθεοδωρή (1789-1867) ίδρυσαν επί Σουλτάνου Μαχμούτ Β' (1785-1808-1839) την Ιατρική Σχολή της Σχολής Πολέμου της Κωνσταντινούπολης, όπου και δίδαξαν επί σαράντα συνεχή έτη.

Σπουδές

Τελείωσε τις εγκύκλιες σπουδές του το 1958 στο Εθνικό Εκπαιδευτήριο Αναβρύτων. Σπούδασε Ιατρική στα Πανεπιστήμια της Ζυρίχης, της Βιέννης και των Παρισίων (1958-1965). Έλαβε την άδεια ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος το 1965 από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης. Ως Πρόεδρος του Ελληνικού Φοιτητικού Συλλόγου (1959/60) υπήρξε συνιδρυτής της Ελληνικής Κοινότητας Ζυρίχης, της οποίας υπήρξε επί δεκαπενταετία Αντιπρόεδρος και το 1975 Πρόεδρός της.

Κατά τα έτη 1966 έως 1970 εκπαιδεύτηκε στην Παθολογική Ανατομία, υπό τον καθηγητή Dr. Dr. h.c. E. Uehlinger. Αναγορεύτηκε Διδάκτωρ της Ιατρικής από το Ινστιτούτο Παθολογικής Ανατομίας του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης, με θέμα: «Η Ενδοκαρδίτιδα της Αορτικής Βαλβίδας στο πέρασμα του χρόνου». Υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία το 1969-70. Αμέσως μετά και μεταξύ του 1970 και του 1976 εκπαιδεύτηκε στη Γενική Χειρουργική και στη συνέχεια στη Θωρακο-Χειρουργική υπό τον καθηγητή Dr. Dr. h.c. Å ke Senning, διευθυντού της Χειρουργικής Κλινικής Α' του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Ζυρίχης.

Σταδιοδρομία

Από το έτος 1965 εργάστηκε κατ' αρχάς ως τακτικός και αργότερα ως έκτακτος συνεργάτης του Ινστιτούτου Ιστορίας Ιατρικής του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης υπό τον Καθηγητή Dr. Dr. h.c. Erwin Ackerknecht, συγκρίνοντας τα διάφορα προγνωστικά κείμενα του Ιπποκράτη με αυτά των αρχαίων Ινδών ιατρών Caraka, Susruta & Vagbhata. Συνέβαλε καθοριστικά (δημοψήφισμα) στη σωτηρία του εκατονταετούς κτιρίου όπου στεγάζεται σήμερα το Μουσείο Ιστορίας Ιατρικής, το οποίο και εμπλούτισε με πολλά εκθέματα που έχουν σχέση με την Αρχαία Ελληνική και Βυζαντινή Ιατρική. Πενήντα πέντε χρόνια αργότερα ακούγεται ακόμα η φωνή του να απαγγέλλει εδώ, στα ελληνικά, τον Όρκο του Ιπποκράτη.

Το 1978 του ανατέθηκε η διεύθυνση του Πειραματικού Τμήματος της Χειρουργικής Κλινικής, όπου ίδρυσε ένα εργαστήριο σαρωτικής χειρουργικής μικροσκοπίας κυρίως και συνέβαλε στην ολοκλήρωση εβδομήντα Υφηγεσιών και Διδακτορικών εργασιών, πέραν των άλλων εξήντα εννέα Διδακτορικών των οποίων ήταν αργότερα επιβλέπων καθηγητής. Το 1981 αποπεράτωσε και ο ίδιος την Υφηγεσία του με την εργασία: «Οι αλλοιώσεις των Καρδιακών Βιοπροθέσεων» και αναγορεύτηκε τον ίδιο χρόνο σε Υφηγητή της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Ζυρίχης, ενώ το 1989 σε Καθηγητή Χειρουργικής. Από το 1979 χρίστηκε Υπεύθυνος και από το 1981 έως το 1993 ήταν Διευθυντής της Χειρουργικής Μονάδας Εντατικής Θεραπείας του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Ζυρίχης (24 κλίνες), της οποίας υποτετραπλασίασε την θνητότητα εντός τριετίας.

Τα χρόνια 1990-93 προστέθηκε και η Διοίκηση και Ιατρική Ευθύνη της Εξωτερικής Μονάδας της Χειρουργικής Κλινικής με 74 κλίνες, την οποία μετέτρεψε από τμήμα χρονίων περιστατικών σε ενεργητικό τμήμα οξέων περιστατικών, ενώ από το 1991 έως το 1994 ήταν ταυτόχρονα Διευθυντής και της Σχολής Νοσηλευτικού Προσωπικού Χειρουργείου του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου, η οποία λόγω της επελαύνουσας ενδοσκοπικής Χειρουργικής έπρεπε να αναδιοργανωθεί. Επί σχεδόν μία δεκαετία ήταν μέλος της

Επιτροπής Ελέγχου Λοιμώξεων, όπως επίσης της τριμελούς Επιτροπής Εγκρίσεως Φαρμάκων του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Ζυρίχης.

Συνολικά έλαβε μέρος σε πάνω από δέκα χιλιάδες πεντακόσιες εγχειρήσεις, εγχείρησε ο ίδιος πάνω από τεσσερισήμισι χιλιάδες ασθενείς, αλλά κυρίως δίδαξε σε νεότερους χειρουργούς δύσκολες εγχειρήσεις (>5.500). Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται δύο χιλιάδες κοιλιακές, χίλιες πεντακόσιες θωρακοχειρουργικές, χίλιες καρδιοαγγειακές εγχειρήσεις, ενώ μεταμόσχευσε ή έλαβε μέρος σε ογδόντα μεταμοσχεύσεις νεφρών, δεκατέσσερις παγκρέατος και τέσσερις ήπατος. Κατά δε, την εκπαίδευσή του αντικατέστησε ογδόντα κεφαλές ισχίου και έκανε δύο προστατεκτομές, αλλά και ικανό αριθμό παιδοχειρουργικών εγχειρήσεων! Με τον τρόπο αυτό είναι ένας από τους τελευταίους οι οποίοι έχουν ακόμα γνωρίσει όλο το φάσμα της Γενικής Χειρουργικής, Θωρακοχειρουργικής και Τραυματολογίας. Πέραν αυτών, από το 1979 έως το 2010 είχε την ευθύνη σαράντα επτά χιλιάδων ασθενών που νοσηλεύτηκαν στις Μονάδες Εντατικής Θεραπείας τις οποίες διηύθυνε!

Διεθνώς έγινε γνωστός κυρίως με τις εργασίες του πάνω στις χειρουργικές λοιμώξεις και του περιορισμού των αντιβιοτικών στη Χειρουργική. Έχοντας ολοκληρώσει προοπτικές, τυφλές και τυχαιοποιημένες μελέτες σε πάνω από πέντε χιλιάδες ασθενείς της καρδιοχειρουργικής, θεωρείται σήμερα ο πατέρας της μιας δόσεως εις την Καρδιο-Χειρουργική Προφύλαξη, την οποία πρωτοεφάρμοσε το 1980, και όχι μόνο σ' αυτή. Επιστέγασμα αυτής του της φήμης υπήρξε η εκλογή του ως προέδρου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Χειρουργικών Λοιμώξεων, της οποίας υπήρξε χρόνια πριν συνιδρυτής. Με τις εργασίες του στο πεδίο της Ηθικής και Δεοντολογίας και ιδίως πάνω στην Ευθανασία υπήρξε καταλυτικός οδηγός στην αλλαγή της νομοθεσίας στην Ελβετία, πρώτη χώρα που αποποινοικοποίησε την επονομαζόμενη σήμερα «Παρηγορητική Θεραπεία». Δυστυχώς, όπως λέει ο ίδιος, στην Ελλάδα απέτυχε να επιτύχει το ίδιο.

Μετά την εισβολή των Ρώσων στην Τσεχοσλοβακία (1968), ως αντίδραση στον ολοκληρωτισμό, ίδρυσε μαζί με τρεις φίλους το Engadiner Kollegium, ένα διεπιστημονικό Κολλέγιο (ιατρών, φιλοσόφων, θεολόγων, καλλιτεχνών και οικονομολόγων) για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στη συνέχεια, υπήρξε πρόεδρός του (1973-78) και μετέπειτα επί δεκαπενταετία Γενικός Γραμματεύς (1978-1993). Συνυπέγραψε αργότερα ως πρόεδρος του Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος το αίτημα προς τον Ο.Η.Ε. για την απαγόρευση παντός είδους πόνου, είτε λόγω βασανιστηρίων, είτε λόγω ιατρικής ανεπάρκειας. Υπήρξε από τους πρωτοπόρους της «Patient controlled Analgesia», μιας μεθόδου όπου ο ασθενής δίδει μόνος του μετεγχειρητικά το παυσίπονο, έτσι ώστε να μην πονάει καθόλου μετά την επέμβαση.

Επί προεδρίας Γεράσιμου Αποστολάτου (1990-93) ήταν αντιπρόσωπος της Ελλάδος στον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό, κατ' εντολή δε του Δ.Ε.Σ. συμμετείχε ή διεύθυνε διάφορες αποστολές στην Αιθιοπία, το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν, την Κεϋλάνη και κατά τη διάρκεια του πολέμου στον Κόλπο στο Ιράκ και τις γύρω χώρες.

Το 1993 εκλήθη να αναλάβει τη Διεύθυνση της Καρδιοχειρουργικής Μονάδας Εντατικής Θεραπείας του Ωνασείου Καρδιοχειρουργικού Κέντρου (1993-2010), ενώ από το 1993 έως το 1997 διετέλεσε πρώτος Διευθυντής Ιατρικής Υπηρεσίας του ιδίου Κέντρου. Κατά το διάστημα αυτό νοσηλεύτηκαν στην Καρδιοχειρουργική ΜΕΘ πάνω από εικοσιπέντε χιλιάδες καρδιοχειρουργικοί ασθενείς.

Το 1997 εξελέγη Καθηγητής Ιστορίας της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, όπου παρέμεινε ενεργός έως το 2005. Ας σημειωθεί εδώ, ότι ενώ δίδαξε ανελλιπώς επί εννέα συνεχή έτη, δεν ζήτησε και δεν εισέπραξε ποτέ τον μισθό του. Η προσφορά του υπήρξε απόλυτα εθελοντική.

Δημιουργική παρουσία στο χώρο του πολιτισμού

Η αγάπη του για την κλασική μουσική τον βοήθησε να ενθουσιάσει και άλλους, ιδρύοντας στη Ζυρίχη τον «Σύλλογο Φίλων του Νέου Κουαρτέτου της Ζυρίχης», τον «Σύλλογο Φίλων Μουσικής Δωματίου» και να διατελέσει επί τριετία (1990-93) πρόεδρος της «Ορχήστρας Νέων της Ελβετίας». Σε αυτήν πέτυχε να μετακυλήσει τα λειτουργικά έξοδά της ορχήστρας στις κοινότητες από τις οποίες προέρχονταν οι μουσικοί της

Ορχήστρας, σώζοντας έτσι οικονομικά οριστικά τον θεσμό αυτό, που έκλεισε το 2020 την πρώτη του πεντηκονταετία.

Εκδόσεις Διαλέξεις

Έχει εκδώσει είκοσι επτά βιβλία, από τα οποία ένα εκδόθηκε σε επτά γλώσσες (*Antibiotic Prophylaxis in Surgery*), ένα σε πέντε (*Risk factors in Surgery*) ένα σε τέσσερεις (*Postoperative Infections*), και ένα σε τρεις (*Historia Arcana*), διάφορα δε εκδόθηκαν είτε σε δύο γλώσσες, είτε είναι δίγλωσσα. Το βιβλίο του *Antimikrobielle Prophylaxe und Therapie* επανεκδόθηκε πέντε φορές. Όλα μαζί εκδόθηκαν σε πάνω από 250.000 αντίτυπα. Επιμελήθηκε της εκδόσεως είκοσι τόμων του Engadiner Kollegium, επί έξι δε χρόνια υπήρξε επιστημονικός σύμβουλος-εκδότης του ετησίου τόμου της Γερμανικής Χειρουργικής Εταιρείας «Surgical Forum». Επίσης έχει συγγράψει εξήντα δύο κεφάλαια σε σαράντα πέντε πολυσυγγραφικά βιβλία, και δημοσιεύσει πάνω από τετρακόσια έξι άρθρα, τετρακόσιες τριάντα επτά περιλήψεις ανακοινώσεων και εκθέσει εκατόν σαράντα δύο αναρτημένες δημοσιεύσεις, που έχουν παρουσιαστεί σε σημαντικά διεθνή συνέδρια.

Πέραν αυτών, έχει δώσει πάνω από εννιακόσιες τριάντα τρεις διαλέξεις ως προσκεκλημένος καθηγητής σε Ελβετία, Ελλάδα και τον υπόλοιπο κόσμο (από τον Άγιο Φραγκίσκο μέχρι το Κιότο και τη Σαγκάη, και από το Όσλο και τη Μόσχα μέχρι το Κέιπ Τάουν). Έχει διοργανώσει ως πρόεδρος τριάντα ένα ελβετικά, ελληνικά και πανευρωπαϊκά συνέδρια με χειρουργικά, ιατρο-ιστορικά και ηθικά θέματα.

Η τετραετής εκπαίδευσή του στην Παθολογική Ανατομία του μετέδωσε την αγάπη για την εικαστική αποτύπωση ιατρικών θεμάτων. Έτσι, επανειλημμένα εξέθεσε ιατρικά θέματα στους συνεδριακούς χώρους της Γερμανικής Χειρουργικής Εταιρείας (Μεσοθηλίωμα, Επιρροή φαρμάκων πάνω στα αιμοπετάλια, 100 χρόνια Θωρακοχειρουργικής κ.ά.). Εκθέσεις πρωτότυπες που και μόνο λόγω του μεγέθους τους άφησαν στο Μόναχο και το Βερολίνο εποχή.

Προκειμένου να κάνει την Ιπποκρατική Ιατρική προσιτή στο πλατύ κοινό, εξέθεσε αντικείμενα που έχουν σχέση με τον Ιπποκράτη στο Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, στο Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων, πολλαπλές φορές σε διεθνή συνέδρια στην Κω και την Αθήνα, αλλά και μία τεράστια στην Διεθνή έκθεση EXPO 2010 στη Σαγκάη. Εκθέσεις που κατέληξαν να γίνουν οι βάσεις του εικαστικού υλικού των δύο Μουσείων, που ίδρυσε στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και την Κω.

Μία αποστολή του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στο Peshawar του Πακιστάν τον έφερε σε επαφή με τα δίγλωσσα νομίσματα των Έλληνο-Ινδών βασιλέων, που αναφέρει ο Καβάφης στο ποίημά του «Νομίσματα», με ινδικές επιγραφές. Από εκεί ξεκίνησε ένα ταξίδι στα ιστορικά ποιήματα του Καβάφη που κατέληξε να βρεθεί ότι από τα εκατόν πενήντα δύο ιστορικά πρόσωπα που αναφέρει ο ποιητής, εκατόν τριάντα επτά απεικονίζονται πάνω σε νομίσματα. Μία έκθεση με αυτό το θέμα στο περίφημο Kunsthistorisches Museum της Βιέννης προσέλκυσε 350.000 επισκέπτες περίπου. Στη συνέχεια επεκτάθηκε, επαναλήφθηκε και διαμορφώθηκε διαφορετικά στη Γεννάδιο Βιβλιοθήκη, το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών, τη Βιβλιοθήκη Αλεξανδρείας, το Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων και το Μουσείο Καραθεοδωρή στη Νέα Βύσσα. Το 2011 τιμήθηκε από την Αιγυπτιακή και την Ελληνική Κυβέρνηση με το Βραβείο Καβάφη για το βιβλίο του:

‘Κ.Π. Καβάφης, Απόκρυφη Ιστορία.’

Τιμητικές διακρίσεις

Τιμήθηκε ως αντεπιστέλλον μέλος της Ελληνικής Χειρουργικής Εταιρείας και της Ιταλικής Χειρουργικής Εταιρείας Έρευνας, ενώ έχει παρασημοφορηθεί με το Αργυρό Μετάλλιο από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, φέρει δε και τους Χρυσούς Σταυρούς του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως και της Εκκλησίας της Δωδεκανήσου.

Το 2005 εξελέγη Πρόεδρος της Εκτελεστικής Επιτροπής του Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος, ενώ το 2015 της Διεθνούς Κεντρικής Επιτροπής του ιδίου Ιδρύματος. Μαζί με τους καθηγητές κ.κ. Κ. Σέκερη, Β. Ράπανο, Χρ. Μόσχο και τον δήμαρχο Κω Μ. Φάκκο, παρέλαβαν εν αγνοία τους το Ίδρυμα με ένα έλλειμμα 600.000 €

και το παρέδωσε με ένα πλεόνασμα 350€ ! . Στην έδρα του Ιδρύματος ίδρυσε τον Ιπποκράτειο Βοτανικό Κήπο της Κω, όπου φυτεύτηκαν διακόσια σαράντα είδη φυτών (>2.000 φυτά) από τα διακόσια σαράντα οκτώ που αναφέρονται στην Ιπποκρατική Συλλογή, το Μουσείο Ιπποκρατικής Ιατρικής που περιέχει κυρίως εκθέματα που έχουν σχέση με την Ιπποκρατική, του Ιπποκρατείου Ιατρείου με ακριβή αντίγραφα των οργάνων, που περιγράφει λεπτομερώς ο ίδιος ο Ιπποκράτης και του Ιπποκρατείου Φαρμακείου με πάνω από διακόσια αποξηραμένα βότανα. Από εκεί και μαζί με την ΜΚΟ «Ιπποκράτης 2.500 χρόνια» μεταλαμπαδεύτηκαν Ιπποκρατικοί Κήποι, στη Διαιτητική Σχολή του Πανεπιστημίου του Αιγαίου στη Λήμνο, στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, στο Ασκληπιείο Επιδαύρου και έπονται άλλοι.

Το 2009 εξελέγη μέλος στην Έδρα της Ιατρικής της Παγκοσμίου Ακαδημίας Γραμμάτων & Τεχνών (Cambridge MA) και το 2011 έκτακτο μέλος (membre associé) της Διεθνούς Ακαδημίας Ιστορίας των Επιστημών (Bruxelles). Είναι επίτιμος Πρόεδρος της Πανελληνίου Εταιρείας Ιστορίας Ιατρικής, της Κίνησης Πολιτών και ανακηρύχθηκε Κήρυξ Ιπποκρατείου Πνεύματος, από την Εταιρεία διάδοσης του Ιπποκράτειου Πνεύματος .

Διετέλεσε πρόεδρος των εξής επιστημονικών Εταιρειών, Κοινοτήτων ή Συλλόγων:

Engadiner Kollegium 1973-78,

Ελληνικής Κοινότητας Ζυριχης 1974-1976

Φίλων Νέου Κουαρτέτου Ζυρίχης 1984-1985

Ευρωπαϊκής Εταιρείας Χειρουργικών Λοιμώξεων 1992-1994

Φίλων Μουσικής Δωματίου Ελβετίας 1992-1993

Ορχήστρας Νέων Ελβετίας 1990-1993

Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος 2005-2015

Κίνησης Πολιτών 2012 -2014

Σωματείο 'Κληρονομιά Οικογενείας Καραθεοδωρή' 2017-2020

και των Φίλων Μουσείου Ελληνικής Ιατρικής 2019.

Προσέφερε αφιλοκερδώς τις υπηρεσίες του ως αντιπρόεδρος του Ελληνικού Αντικαρκινικού Ινστιτούτου, του Ελληνικού Ογκολογικού Ινστιτούτου, του Λαϊκού Πανεπιστημίου όπου συνεχίζει να διδάσκει, της Εταιρείας Φίλων του Λαού και του Γερουλανείου Ιδρύματος. Εκ της επαναλειτουργίας του είναι γραμματέας του ιστορικο-ιατρικού Ιδρύματος «Νικόλαος και Ιωάννα Λούρου» και συνιδρυτής και πρόεδρος του Σωματείου «Κληρονομιά Οικογενείας Καραθεοδωρή», σκοπός του οποίου είναι η δημιουργία «Μουσείου των Καραθεοδωρή» στη γενέτειρά τους τη Νέα Βύσσα Ορεστιάδος, που πρόσφατα εγκαινιάστηκε από τον Οικουμενικό Πατριάρχη τον Σεπτέμβριο του 2017 και στη νέα του μορφή από την πρόεδρο της Δημοκρατίας κα Κ. Σακελαροπούλου τον Απρίλιο του 2022,.

Ειδικότερα στα Ιωάννινα δίδαξε ανελλιπώς επί εννέα συνεχή έτη, όπου και συγκέντρωσε τις βιβλιοθήκες των Αλεξάνδρου Μάνου, Αχιλλέα Εδιπίδη, Κυριάκου Κυριακίδη, Νικολάου Μπόμπολα, Ανδρέα Σορδίνα κ.ά., μεσολάβησε δε για να δωρηθεί στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου η τεράστια βιβλιοθήκη του Γερουλανείου Ιδρύματος (35.000 τόμοι), της οποίας δυστυχώς μόνο μέρος της κατόρθωσε να απορροφήσει. Πέτυχε τη συνεργασία του Πανεπιστημίου με τη φαρμακευτική εταιρεία «APIVITA», για τη δημιουργία ενός Ιπποκρατείου Κήπου στο αίθριο της Ιατρικής Σχολής, το ένα τρίτο του οποίου ολοκληρώθηκε ήδη.

Προσφορά στην Ιατρική κοινότητα

Μουσείο Ιστορίας της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Το μεγάλο έργο όμως, το οποίο καταλείπει στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων είναι το Μουσείο Ιστορίας της Ιατρικής, που απαριθμεί πλέον δεκατέσσερις αίθουσες με περίπου δέκα χιλιάδες εκτεθειμένα αντικείμενα και στο οποίο παραχώρησε όλες τις ιατρικές συλλογές του, όπως: τη συλλογή αρχαίων, ελληνιστικών και ελληνορωμαϊκών νομισμάτων με ιατρικά θέματα, αρχαίων χειρουργικών εργαλείων ή πιστών αντιγράφων τους,

χαρτονομισμάτων και μεταλλίων, πρώτων εκδόσεων και παλαιτύπων της Ιπποκρατικής Συλλογής ή άλλων βιβλίων, συλλογή αποξηραμένων βοτάνων, την Pharmacopoeia Helvetica, συλλογή τετρακοσίων ελληνικών γραμματοσήμων με ιατρικά θέματα και εξακοσίων γραμματοσήμων άλλων κρατών προς τιμή του Ερυθρού Σταυρού, αντίγραφα βυζαντινών ιατρικών απεικονίσεων, συλλογή δεκάδων εικόνων που ιστορούν ιατρούς και ιάτραινες ή θεραπευτίδες που αγίασαν, έργα ηπειρωτών καλλιτεχνών (κάτω των 30 ετών), τις συλλογές ταμάτων από την Αυστρία, το Περού και την Ελλάδα, εκατοντάδων φαρμακοδοχείων και φαρμάκων από τον 18ο αιώνα έως σήμερα, τη συλλογή αποστακτικών από το Κεντρικό Εργαστήριο του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου της Ζυρίχης, αλλά και άλλων εργαστηριακών αντικειμένων, τη συλλογή εκατοντάδων χειρουργικών εργαλείων από το Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Ζυρίχης, ραμμάτων, επιδέσμων, τσιρότων κ.λπ., αλλά και την τεράστια συλλογή χειροποίητων χειρουργικών εργαλείων του Ιωσήφ Στρνατ, οικογενειακών κειμηλίων, αλλά και παιχνιδιών με ιατρικά θέματα ή ακόμα και караγκιόζηδων με ιατρικές ασθένειες.

Πέραν αυτών, στο Μουσείο στεγάζονται μεγάλες δωρεές ηπειρωτών ιατρών όπως τα χειρουργεία των κλινικών Ν. Δογορίτη, Β. Μακρυδήμα, το Οφθαλμιατρείο Δ. Παρλαπά, τα τρία Οδοντιατρεία της Οικογενείας Δημητρίου Φούντη. Ένας μεγάλος αριθμός ακτινοδιαγνωστικών, ακτινοθεραπευτικών, αλλά και στρατιωτικών μηχανημάτων η αντικειμένων, συλλέχθηκαν με τη βοήθεια του αειμνήστου Δημήτρη Γλάρου. Μια μεγάλη συλλογή προθέσεων και κηδεμόνων είναι δωρεά του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών, ενώ το Μουσείο εμπλουτίζεται σιγά σιγά και με διάφορα εικαστικά έργα μεγάλης αξίας, όπως με την προτομή του φονευθέντος από τους Ναζί καθηγητού χειρουργικής Ξενοφώντα Κοντιάδη που φιλοτεχνήθηκε από τον Α. Απάρτη, έργα του Θεοδώρου Παπαγιάννη (Απόλλωνα, Υγεία, Ασκληπιό), Γεωργίου Σικελιώτη, Fr. Moretti κ.ά.

Ιπποκράτειο Μουσείο, Ιατρείο, και Φαρμακείο Κως

Στο Ιπποκράτειο Μέγαθρο, κεντρικό κτίριο του Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος στην Κω δημιούργησε σε κατάλληλα διαμορφωμένες αίθουσες ένα Μουσείο με σημείο αναφοράς τον Ιπποκράτη. Εδώ εκτίθενται διάφορες προτομές προγόνων του Ιπποκράτη, ο οποίος θεωρείται 20^{ος} απόγονος του Ασκληπιού, αλλά και αρχαία νομίσματα, χειρουργικά εργαλεία της εποχής του, αντίγραφα αρχαίων αγγείων με ιατρικά θέματα, μετάλλια, και παλαίτυπα της Ιπποκρατικής Συλλογής. Σε άλλο χώρο παρουσιάζονται αντίγραφα εξοπλισμού ιατρείου του 4^{ου} αιώνα π.Χ. έτσι όπως τα περιγράφει με απόλυτη ακρίβεια ο Ιπποκράτης και μπόρεσαν να αντιγραφούν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλεί η τράπεζα έκτασης και αντέκτασης, το επονομαζόμενο βάθρο του Ιπποκράτη. Πρόκειται για το πρώτο στον κόσμο περιγραφέν «extension table». Τέλος στο Ιπποκράτειο Φαρμακείο εκτίθενται πάνω από 200 αποξηραμένα βότανα που αναφέρει ο ίδιος ο Ιπποκράτης στα γραπτά που μας άφησε.

Ιπποκράτειος Βοτανικός Κήπος Κως

Το 2007 εγκαινιάστηκε επίσης στο Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα της Κω ο Ιπποκράτειος Βοτανικός Κήπος, όπου αφού διανοίχτηκαν σε πέντε περίπου στρέμματα γης διάφορα δρομάκια και φυτεύτηκαν πάνω από 220 είδη φυτών από τα 248 που αναφέρονται στην Ιπποκρατική Συλλογή. Πρόκειται για πόλο έλξης αρκετών χιλιάδων επισκεπτών ετησίως.

Μουσείο των Καραθεοδωρή Νέα Βύσσα

Πέραν αυτών στη ακριτική Νέα Βύσσα, κοντά στην Αδριανούπολη, γενέτειρα της οικογενείας της μητέρας του δημιουργήθηκε ένα Μουσείο των Καραθεοδωρή. Μια οικογένεια που μέσα από τα 500 περίπου μέλη της έχει αναδείξει τρεις πρωθυπουργούς της Ελλάδας, πολλαπλάσιους Υπουργούς Εξωτερικών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και της Ελλάδας, Ηγεμόνες της Σάμου, Διοικητές της Κρήτης, περίφημους ιατρούς, πανεπιστημιακούς δασκάλους, ακαδημαϊκούς, εφοπλιστές, τραπεζιτικούς και Μεγάλους Ευεργέτες του Έθνους. Ο φόρος αίματος της οικογενείας όμως υπήρξε και αυτός μεγάλος. 12 μέλη της οικογενείας αποκεφαλίστηκαν, κρεμάστηκαν, διαμελίστηκαν, δολοφονήθηκαν ή σκοτώθηκαν στους αγώνες του έθνους.

Το σημαντικότερο όμως όλων για τον ίδιο είναι, ότι από τους δεκαπέντε πρώτους συνεργάτες του στο Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο πέντε κατέλαβαν διευθυντικές θέσεις σε μεγάλα νοσοκομεία της χώρας και τέσσερις εξελέγησαν καθηγητές, δύο στο ΕΚΠΑ και δύο στις ΗΠΑ. Ενώ από τους εξήντα εννέα διδακτορικούς φοιτητές του, τουλάχιστον πέντε έγιναν καθηγητές σε Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και τρεις σε Αμερικανικά. Πολλοί δε, είναι και οι διευθυντές Νοσοκομειακών Μονάδων στην Ελβετία και την Κύπρο. Τεράστιος είναι και ο αριθμός νοσηλευτών της Καρδιοχειρουργικής Μονάδας του ΩΚΚ που κατέλαβαν σημαίνουσες θέσεις στην Αθήνα και την Περιφέρεια. Όπως λέει και ο ίδιος, αυτό είναι και «η μεγαλύτερη ικανοποίηση της επαγγελματικής του καριέρας».

Συμπερασματικά

Εδώ που τελειώνει το βιογραφικό αφήγημα ενός σπουδαίου επιστήμονα, ήδη σκιαγραφείται και καταγράφεται το αποτύπωμα της εμβληματικής προσωπικότητας του Στεφάνου Γερουλάνου που «διακονεί» την ιατρική ως ηθικό λειτούργημα ακολουθώντας πιστά την Ιπποκρατική Διδασκαλία, πάντα σε αρμονική συνύπαρξη με κάθε σύγχρονη εξέλιξη. Ανοιχτός ακόμα και στις πιο τολμηρές πρακτικές, ικανός να σώσουν μια ανθρώπινη ζωή.

Ερευνητικό και κριτικό πνεύμα, με βαθιά καλλιέργεια και δημιουργικό οίστρο, συγγράφει ακατάπαυστα, άρθρα και δοκίμια για την ιστορία της ιατρικής, τη βιοηθική, τη φιλοσοφία και την τέχνη σε κάθε της έκφραση, με αποκορύφωμα το βιβλίο του «Κ.Π. Καβάφης Απόκρυφη Ιστορία».

Δυο μόνον λέξεις μπορούν να περιγράψουν τον Στέφανο Γερουλάνο, με την αναγεννησιακή διάσταση του όρου, *Homo Universalis*.

GEROULANOS J. STEFANOS MD, PhD, Dr.h.c.
FACS, FCCM, FESICM, FEACTS, FHSS, FSSS Assoc., FICA hon, DL hon

Born Athens 1940, Medicine Univ. Zurich, Vienna and Paris (1958-65).
University Hospital Zurich (1966-1993), Doctoral Thesis (1969), Associate Professorship Thesis (1979),
Professor of Surgery (1997-).
Professor em. History of Medicine (1997-2005), University of Ioannina,

Head Surgical Intensive Care Unit (1979-93), University Hospital Zurich.
Chief of Staff (1993-97) and Director Intensive Care Unit (1993-2010), Onassis Cardiac Surgery Center Athens.
President IEC (2005-2015) and ICC (2016-) International Hippocratic Foundation Kos.
Chair of Medicine, World Academy of Letters & Sciences, Cambridge MA.
Assoc. Member, World Academy of the History of Sciences, Bruxelles.

Publications: 27 books, 24 Edit., 62 Chapters in 45 handbooks, 406 publications, 437 abstracts, 142 posters. 933 lectures. 69 PhD and 13 major exhibitions in Munich, Vienna, Athens, Alexandria, Ioannina, Kos & Nea Vyssa.

Founding member of several scientific societies; member of more than 30 medical associations, served as President in ten.

He is founder of the Museum of History of Medicine at the University of Ioannina (10'000 items exhibited), the Hippocratic Museum, the Hippocrates Cabinet and the Hippocratic Pharmacy at the International Hippocratic Foundation in Kos and the Museum of the Caratheodory Family at Nea Vyssa, origin of the family of his mother.